

SÜHEYL b. AMR

(سهيل بن عمرو)

Ebû Yezîd Süheyl b. Amr b. Abdîşems
el-Âmirî el-Kureşî
(ö. 18/639)

**Müslüman olmadan önce
Kureyş adına**

**Hudeybiye Antlaşması'nı imzalayan
kişi, sahâbî.**

Kureyş'in bir kolu olan Âmir b. Lüey kabilesine mensuptur. Câhiliye devrinde genç yaşına rağmen Kureyş'in ileri gelenleri arasında yer aldı. Oğullarından Ebû Cendel ile Abdullah, kızlarından Ümmü Külsüm ve iki kardeşi Mekke döneminde müslüman oldu. Diğer çocuklarından Ubeydullah ve Utbe ile kızı Sehle daha sonra İslâmiyet'i kabul etti. Hz. Peygamber'in, İslâmiyet'e davet etmek üzere gittiği Tâif halkından umduğunu bulamayınca kendisinden hi-maye talep ettiği ikinci kişinin Süheyl olması, müslümanlara verdikleri ziyetler dolayısıyla kendilerine beddua edilenler arasında Süheyl'in de yer alması onun Mekke'deki içtimaî ve siyasî konumunu göstermektedir.

Bedir Gazvesi'ne müşrikler safında ve onların hatibi olarak katılan Süheyl müslümanlardan Mâlik b. Duşşüm tarafından esir edildi. Fidyesi ödenip serbest kaldıktan sonra Mekke'ye döndü ve yeniden savaş hazırlıklarına başladı. Süheyl esir edildiğinde Hz. Ömer onun Resûl-i Ekrem aleyhine konuşmasına meydan vermemek için dişlerini kırmak istedi. Ancak Hz. Peygamber, Süheyl'in ileride güzel işler yapabileceğini söyleyerek buna izin vermedi. Nitekim Resûlullah'ın vefatı üzerine Süheyl, Hz. Ebû Bekir'in Medine'de yaptığı konuşmanın bir benzerini Mekke'de yaparak müslümanları teskin etmiş, dinden dönmeye kalkışanları uyarıp yatıştırmıştır.

Hicretin 6. (628) yılında müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında Hudeybiye Antlaşması'nda Mekkeliler'i Süheyl b. Amr temsil etti. Onun antlaşma sırasında ileri sürdüğü şartlar ve metindeki bazı kelimelere yaptığı itirazlar henüz otuz yaşında olmasına rağmen güçlü bir müzakereci olduğunu ortaya koymuştur. Mekke fethi sırasında öldürülmek korkusuyla evine çekilen Süheyl eman istemek üzere oğlu Abdullah'ı Resûl-i Ekrem'e gönderdi; Resûl-i Ekrem de onun gibi akıllı birinin İslâm'a kayırsız kalamayacağını belirterek kendisine dokunulmamasını emretti. Süheyl, bazı

kaynaklara göre kardeşi Sehl ile birlikte Mekke'nin fethi sırasında müslüman oldu. Bazılarına göre ise Huneyn Gazvesi'nden dönüşte onun İslâm'a girmesini arzulayan Resûlullah kendisine ganimetten 100 deve pay verdi; o da bunun üzerine Cî'râne'de müslüman oldu ve Medine'ye hicret etti. Vedâ haccına kadar orada kaldıktan sonra Mekke'ye döndü.

Süheyl geç müslüman olmanın üzüntüsünü hisseder, daha fazla ibadet etmeye çalışır, Kur'an dinlerken ağlardı. Onun mevâlidin Kur'an öğrenmesini ayıplayan Mekke'nin ileri gelenlerine kendilerini helâk eden şeyin bu gururları olduğunu söyledi. Yermük Savaşı'nda Kurdûs denilen büyük bir atlı birliğin kumandanlığını yapan Süheyl ailesiyle birlikte Hz. Ömer'in hilâfeti döneminde cihada iştirak etmek üzere Suriye taraflarına gitti ve aile fertleri orada vefat etti. Çocuklarından geriye sadece Medine'de bulunan Hind ve torunu Fâhite bint Utbe kaldı. Süheyl b. Amr 18 (639) yılında Amvâs'ta çıkan veba salgınında öldü. Onun 12'de (633) Yermük Savaşı'nda veya 14 yahut 15 (636) yılında vefat ettiği de kaydedilmiştir. Fâhite'nin bakımını ve yetiştirilmesi işini Hz. Ömer üstlendi, daha sonra da onu Abdurrahman b. Hâris b. Hişâm ile evlendirdi. Süheyl'in nesli Fâhite yoluyla devam etmiştir. Süheyl b. Amr Hz. Peygamber'den başka Hz. Âişe ve Saîd b. Müseyyeb'den hadis rivayet etmiş, kendisinden Misver b. Mahreme, Mervân b. Hakem, Yezîd b. Amr ez-Zübeydî ve kardeşi Temîm b. Amr, Şu'be rivayette bulunmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Müşned, I, 86-87; III, 246, 248; IV, 86-87, 322-326, 328-331; VI, 9; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VI, 34; VII, 404-405; Ahmed b. Hanbel, *el-İlâle* (Koçyiğit), II, 175, 323; Taberânî, *el-Mü'cennü'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmeccid es-Selefi), Musul 1984, VI, 211; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 108-112; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, II, 454-455; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, I, 194-195; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 93-94; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, IV, 264-265; Abdüşşâfi Siddîk, "Süheyl b. 'Amr: Nüfûzühü'l-ictimâî ve hużûruhü't-tefâvüzî", *el-Mü'errifü'l-'Arabî*, sy. 34, Bağdad 1987, s. 127-134.

BÜNYAMİN ERUL

SÜHEYL ü NEVBAHÂR

(سهيل و نوبهار)

**Hoca Mesud'un
XIV. yüzyılda Farsça'dan
Türkçe'ye çevirdiği
mesnevi
(bk. HOCA MESUD).**

SÜHEYLÎ,

Abdurrahman b. Abdullah
(عبد الرحمن بن عبد الله السهيلي)

Ebû'l-Kâsım Abdurrahmân
b. Abdillâh b. Ahmed el-Has'amî
es-Süheylî el-Mâleki
(ö. 581/1185)

**er-Ravzû'l-ünîf adlı
eseriyle tanınan âlim.**

508'de (1114) Endülü's'ün güneyindeki Mâleka'ya (Malaga) bağlı Süheyl adlı yerde doğdu. Ebû'l-Hasan ve Ebû Zeyd künyelerıyla de anılır. Ashaptan Ebû Ruveyha el-Has'amî'nin soyundandır. Ataları Suriye veya Filistin'den Endülü's'e göç ederek Süheyl'e yerleşmiştir. Büyük dedesi Ebû'l-Hasan Asbağ b. Hüseyin meşhur kadılardandı. İlim ve hitabette tanınmış bir aileye mensup olan Süheylî ilk eğitimini aile çevresinden alarak hıfzını tamamladı. Mâleka'da Ebû Ali Hüseyin b. Mansûr el-Ahdeb ve Ebû'l-Hasan Ali b. İsâ'dan kıraat; Ebû Mervân Abdülmelik b. Mücîr el-Bekrî, İbnü't-Tarâve, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdurrahman el-Mâleki ve Ebû Muhammed Kâsım b. Dahmân'dan nahiv; Ebû Abdullah Muhammed b. Süleyman, Ebû Muhammed Abdürreşîd el-Mâleki ve babasının dayısı Ebû'l-Hasan Ali b. Ayyâş'tan fıkıh ve hadis okudu. Ardından Kurtuba (Cordoba) ve İşbîliye'ye (Sevilla) giderek pek çok âlimden İslâmî ilimler, Arap dili ve edebiyatı dersleri aldı. Ayrıca Ebû Bekir İbnü'l-Arabî'den özellikle hadis, tefsir ve usul alanında çok faydalandı. Ebû'l-Kâsım İbnü'r-Remmâk'tan dil ve edebiyat okuyan Süheylî, çağdaşı olan İbn Kurkûl ile hadis ve usulü konusunda karşılıklı fikir alışverişinde bulundu (diğer hocaları için bk. M. İbrâhim el-Bennâ, s. 75-85).

Daha sonra Gırnata'ya (Granada) giden ve burada bir süre kalan Süheylî 542'de (1147) Mâleka'ya dönerek ders okutmaya ve uzun eğitim hayatı boyunca tutmuş olduğu notlarını düzenleyerek eserlerini yazmaya başladı. Özellikle Mâleka'daki ders halkası ve burada yapılan tartışmalar Endülü's ilim ve fikir hayatında önemli izler bıraktı. Zamanında pek çok âlimin yetişmesine katkıda bulunan Süheylî'nin meşhur öğrencileri arasında Ahmed b. Abdullâh el-Bekrî el-Mâleki, kıraat ve hadis âlimi Ahmed b. Muhammed el-Akkî el-Lûşî, *Buğyetü'l-mültemis* adlı biyografik eseriyle tanınan Endülü'slü tarihçi ve hadis âlimi Ahmed b. Yahyâ ed-Dabbî, şair Hasan b. Muhammed b. Ali el-Ensârî, döne-